

EIROPAS KOMISIJAS ATBILDES

UZ EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTAS ĪPAŠO ZIŅOJUMU

ES finanšu vide —
sadrumstalots veidojums, kam nepieciešama turpmāka
vienkāršošana un pārskatatbildība

Saturs

I.	KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS.....	2
II.	KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM	3
1.	ES finanšu vide un tās vienkāršošanas potenciāls.....	3
2.	Izvērtēšana pirms jaunu instrumentu radīšanas	4
3.	Publiskā pārskatatbildība par ES finanšu vidi	5
III.	KOMISIJAS ATBILDES UZ REVĪZIJAS PALĀTAS IETEIKUMIEM	6
1.	Nodrošināt visu jauno instrumentu izveides un iespēju pienācīgu iepriekšēju novērtējumu6	
2.	Vākt un publicēt informāciju par ES vispārējo finanšu vidi	6
3.	Ierosināt Modernizācijas fonda integrēšanu ES budžetā.....	7
4.	Ierosināt esošo finansiālās palīdzības instrumentu integrēšanu un konsolidēšanu	7

Šajā dokumentā ir sniegtas Eiropas Komisijas atbildes uz Eiropas Revīzijas palātas īpašā ziņojuma apsvērumiem saskaņā ar *Finanšu regulas* 259. pantu, un tās ir jāpublicē kopā ar īpašo ziņojumu.

I. KOMISIJAS ATBILŽU KOPSAVILKUMS

Pašreizējā ES finanšu vide ir veidojusies gadu desmitiem, un tās centrā ir ES budžets. Tā ir attīstījusies roku rokā ar Eiropas integrācijas procesu. Atsevišķie budžeti, kurus Eiropas kopienas veidoja divdesmitā gadsimta piecdesmitajos gados, tika pakāpeniski apvienoti un 21. gadsimta pirmajā dekādē beidzot kļuva par vienotu budžetu. Vide ir arī attīstījusies, reaģējot uz dažādām krīzēm, jo īpaši finanšu un ekonomikas krīzi, kā arī īpašām politikas vajadzībām, piemēram, tādām, kas saistītas ar finansiālu palīdzību vai ārējām darbībām. Šāda evolūcija nav raksturīga tikai ES finanšu videi, bet to tāpat var salīdzināt ar situāciju dalībvalstīs un starptautiskās organizācijās.

ES finanšu vides evolūcijā un šajā pārskatā par šo vidi ir atspoguļots un ievērots skaidrs noteikumu kopums, kas paredzēts ES līgumos (vai atsevišķos noteikumos, piemēram, Eiropas Stabilitātes mehānismā), kā arī sekundārajos tiesību aktos, tostarp Daudz gadu finanšu shēmas regulā, Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumenta regulā un Finanšu regulā. Šajā ziņā, lai izprastu ERP konstatēto, ir svarīgi precīzi norādīt instrumentus, kurus ERP ir ņēmusi vērā šajā ziņojumā.

Komisija atzīst ES finanšu vides komponentu daudzveidību. Tomēr tā nepiekrīt ERP apgalvojumam, ka šādas vides rezultātā rodas sadrumstalotība, jo visi instrumenti pilnībā pieņemti, ņemot vērā attiecīgos juridiskos pamatojumus, konkrētos politikas mērķus, kā arī attiecīgās iestāžu procedūras un politisko lēmumu pieņemšanas kārtību. Finanšu vides elementu daudzveidība pati par sevi vēl nenozīmē efektivitātes vai atbilstības trūkumu. Faktiski tā ir ļāvusi īstenot daudzas un arvien sarežģītākas Savienības politikas prioritātes un mērķus. Ņemot vērā ekonomisko, sociālo un globālo problēmu pieaugošo plašumu un sarežģītību, ir nācies izstrādāt kopīgas atbildes un mobilizēt ievērojamus resursus. Tā rezultātā finansiālā palīdzība un instrumenti ir kļuvuši daudzveidīgāki, tostarp piesaistot publiskā un privātā sektora ieguldījumus ES un eurozonas līmenī, kā arī īpašā veidā sadarbojoties ar dalībvalstīm un starptautiskām organizācijām un iestādēm.

Tajos gadījumos, kad vienkāršošanas iespējas tikušas apzinātas jau iepriekš, šāda racionalizācija ir veikta. Tas jo īpaši attiecas uz Eiropas Attīstības fonda maksājumu iekļaušanu ES budžetā. Kad vien iespējams, šāda racionalizēta pieeja tiek ievērota arī jaunajos ieviestajos instrumentos. Teiktais attiecas uz vairākiem finanšu palīdzības instrumentiem, piemēram, maksājumu bilanci vai Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu, kā arī budžeta garantijām un finanšu instrumentiem gan iekšpolitikā, gan ārpolitikā, ja tiem ir noteikts pašu resursu maksimālais apjoms. Šī pieeja attiecas arī uz tādiem nesen izveidotiem ārkārtas pagaidu instrumentiem kā *NextGenerationEU* un *SURE* attiecīgajās pašu resursu robežās. Tas, ka saņēmēju saistību neizpildes gadījumā šādas saistības šo maksimālo apjomu ietvaros tiktu segtas, pats par sevi ir pozitīvs pavērsiens racionalizētajā finanšu vidē.

Komisija piekrīt vienam ERP ziņojuma apakšieteikumam, nepiekrīt vienam ieteikumam un daļēji piekrīt visiem pārējiem ar ierobežojumiem, ka tie nevar ietekmēt Komisijas tiesības izvirzīt likumdošanas iniciatīvas un turpmāko priekšlikumu par DFS pēc 2027. gada. Jebkurai iespējamai iniciatīvai tiks piemērotas attiecīgās likumdošanas procedūras saskaņā ar Līgumiem un spēkā esošo regulējumu, neskarot likumdevējieskāžu vai citu attiecīgo iestāžu lēmumu. Komisija turpinās uzraudzīt finanšu vides evolūciju attiecībā uz tās kompetencē esošajiem elementiem un vajadzības gadījumā centīsies panākt turpmāku vienkāršošanu.

Visbeidzot, ERP ziņojumā ir atsauce uz elementiem ārpus Komisijas kompetences, ar plašāku institucionālās darbības jomu, kas izriet no Līgumiem, piemēram, attiecībā uz ERP tiesībām veikt revīziju vai Eiropas Parlamenta lomu saistībā ar finanšu vidi.

II. KOMISIJAS ATBILDES UZ ERP GALVENAJIEM APSVĒRUMIEM

1. ES finanšu vide un tās vienkāršošanas potenciāls

Komisija atzinīgi vērtē ERP atzīto, ka pašreizējai ES finanšu videi ir dažādi iemesli un pamatojumi¹.

ES finanšu vide tika izveidota ilgākā laikposmā, pamatojoties uz mainīgām juridiskajām prasībām, un tajā tiek risinātas dažādas krīzes un situācijas, kurās steidzami jāreaģē. Piemērojamie Līgumu noteikumi laika gaitā ir būtiski mainījušies, piemēram, stājoties spēkā Lisabonas līgumam 2009. gadā, un būtiski grozot Finanšu regulu 2012. un 2018. gadā. Turklāt dažādiem ERP revidētajiem instrumentiem ir atšķirīgs juridiskais pamats, un daži no tiem, piemēram, ESM līgums, neietilpst Komisijas kompetencē.

Par Komisijas mēģinājumu racionalizēt ES finanšu vidi, kad tas ir iespējams un pamatoti, liecina Eiropas Attīstības fonda maksājumu iekļaušana budžetā 2021.–2027. gada DFS ietvaros, ar kuru tiek izbeigtas ilgstošas politiskas debates par šī fonda integrāciju ES budžetā. Šīs izmaiņas ir svarīgas gan kvantitatīvā (aptuveni 30 miljardi EUR 7 gadu laikā), gan kvalitatīvā ziņā. Faktiski tās palīdz vienkāršot ES finanšu vidi un saskaņot lēmumu pieņemšanu ar paplašināto koplēmumu pieņemšanas procesu un ar to saistīto Eiropas Parlamenta pastiprināto ES tiesību aktu un izdevumu instrumentu kontroli. Turklāt tās atvieglo progresa uzraudzību saistībā ar ES apņemšanos veltīt 0,7 % no nacionālā kopienākuma oficiāli sniegtai palīdzībai attīstības jomā.

Šādi iestāžu centieni racionalizēt finanšu vidi, kad tas iespējams, ir redzami arī saistībā ar instrumentiem, kuri saskaņā ar Līgumiem nav ES budžeta daļa, piemēram, Eiropas Miera mehānismu (EMM), kas darbojas kopš 2021. gada jūlija. No šī ES ārpusbudžeta instrumenta tiek finansēts atbalsts ES partnervalstu armijām infrastruktūras, mācību un aprīkojuma ziņā. Šīs darbības tagad notiek viena EMM ietvaros, turpretim pirms tam to finansēšanu nodrošināja no diviem dažādiem instrumentiem: *Athena* mehānisma un Āfrikas Miera nodrošināšanas fonda, kuru finansē Eiropas Attīstības fonds.

Turklāt Komisija arī uzsver, ka ārkārtas instrumentu, piemēram, *NextGenerationEU*, makrofinansiālās palīdzības plus atbalsta Ukrainai² un (daļēji) *SURE* saistību iekļaušana pašu resursu maksimālajā apjomā jau pati par sevi nozīmē turpmākus centienus racionalizēt vidi, neraugoties uz to, ka abi šie instrumenti tika izveidoti, ievērojot ārkārtas apstākļus un steidzamību. Tas atbilst kopējai pieejai nodrošināt segumu no pašu resursu maksimālajiem apjomiem eventūālajām saistībām, kuras izriet no finansiālās palīdzības dalībvalstīm (piemēram, maksājumu bilances, Eiropas finanšu stabilizācijas mehānisma), kā arī no budžeta garantijām un finanšu instrumentiem (gan iekšpolitikas, gan ārpolitikas instrumentiem, piemēram, *InvestEU*, Ārējās darbības garantijas u. c.).

Visbeidzot, būtiski atšķirīgās Modernizācijas fonda iezīmes pamato lēmumu par tā izveidi, nosakot esošo pārvaldības kārtību. Tajā pašā laikā Komisija iepriekš neveido pieņēmumus par iespējamām darbībām nākotnē, kurām būtu jābalstās uz rūpīgu novērtējumu par iespējamiem ieguvumiem, ko Modernizācijas fonda maksājumu iekļaušana budžetā dotu pārvaldības ziņā. Kaut arī abas atbalsta shēmas ir vērstas uz Eiropas dekarbonizāciju, starp Inovāciju fondu un Modernizācijas fondu ir atšķirības, kas pamato to izveidi, paredzot atšķirīgu pārvaldības kārtību. No vienas puses, Inovāciju fonds atbalsta projektus, sludinot ES līmeņa konkursus priekšlikumu iesniegšanai ar mērķi finansēt Savienībā labākos projektus inovācijas, siltumnīcefekta gāzu emisiju novēršanas, gatavības,

¹ ERP ziņojuma kopsavilkums, IV punkts.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2463 (2022. gada 14. decembris), ar ko izveido instrumentu atbalsta sniegšanai Ukrainai 2023. gadā (makrofinansiālā palīdzība +) (OV L 322, 16.12.2022., 1.–14. lpp.).

mērogojamības un izmaksu efektivitātes ziņā, tāpēc galvenos lēmumus pieņem Komisija. No otras puses, Modernizācijas fondā, kas nodrošina atbalstu enerģētikas sistēmu modernizācijai 10 ES saņēmējvalstīs, finansēšana tiek veikta, pamatojoties uz iepriekš noteiktu finansējuma sadali starp valstīm, lēmumus pieņem Investīciju komiteja, kuru vada EIB un kurā galvenokārt ir dalībvalstu pārstāvji, un saņēmējas dalībvalstis ir atbildīgas par fonda darbību.

2. Izvērtēšana pirms jaunu instrumentu radīšanas

Jaunu instrumentu radīšanas pamatā ir plašs regulējums, tostarp pamatprincipi un standarta procesi. Tas ietver:

- 2016. gada **lestāžu nolīgumu par labāku likumdošanas procesu**³;
- **Finanšu regulu**;
- no pamata tiesību aktiem, kuri attiecas uz daudzgadu programmām — 2020. gada 16. decembra **lestāžu nolīgumu**⁴ par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai;
- **Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2020. gada 16. decembra kopīgo deklarāciju par budžeta rūpīgu pārbaudi attiecībā uz jauniem priekšlikumiem**, kuras pamatā ir LESD 122. pants un kura varētu radīt ievērojamu ietekmi uz Savienības budžetu⁵
- **Labāka regulējuma pamatnostādnes un rīkkopu**, saskaņā ar kuru tiek veikti ietekmes novērtējumi vai *ex ante* novērtējumi, ievērojot labāka regulējuma principus, tostarp attiecībā uz programmām un finansēšanas instrumentiem.

Daudzgadu finanšu shēmas galvenajām programmām saskaņā ar Finanšu regulu jā sagatavo *ex ante* izvērtējums⁶. *Ex ante* izvērtēšana (un ietekmes novērtējumi) lēmumu pieņemšanas vajadzībām sniedz informāciju par instrumentu struktūru, analizējot politikas risinājumus, jo īpaši pārbaudot intervences stratēģijas, instrumentus, kanālus un intervences līmeņus. Gadījumiem, kad ietekmes novērtējums būtu jāveic, bet tas nav iespējams, piemēram, steidzamības dēļ, kopš 2021. gada novembra Labāka regulējuma pamatnostādnēs un rīkkopā ir noteikts, ka 3 mēnešu laikā pēc priekšlikuma publicēšanas jāpublicē Komisijas dienestu darba dokuments (SWD). Tajā būs iekļauts instrumenta struktūras pamatojums, novērtēta tā saskanība ar citiem instrumentiem un veikta izmaksu un ieguvumu analīze. Steidzamos gadījumos priekšsēdētājas vietnieks jautājumos par iestāžu attiecībām un nākotnes plānošanu var izlemt, vai tiks atļauta atkāpe no prasības veikt ietekmes novērtējumu. Turklāt jaunas daudzgadu finanšu shēmas sagatavošana ir unikāls process, kas prasa īpašu pieeju attiecībā uz darbības jomu un analīzes dziļumu. Šajā procesā praktiski norādījumi par sagatavošanas darbu tiek sniegti Komisijas ietvaros.

³ Iestāžu nolīgums (2016. gada 13. aprīlis) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu; OV L 123, 12.5.2016.

⁴ Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai (2020. gada 16. decembris); OV L 433, 22.12.2016., salīdzināt 18., 19., 26. punktu. Salīdzināt arī I pielikuma 4. zemspītras piezīmi.

⁵ OV C 444I, 22.12.2020.

⁶ (Finanšu regulas 34. pants).

3. Publiskā pārskatatbildība par ES finanšu vidi

Publiskās pārraudzības kārtība un Eiropas Parlamenta pilnvaru apjoms saistībā ar dažādiem instrumentiem⁷ pilnībā pamatojas attiecīgo Līgumu noteikumos un izriet no iestāžu likumdošanas procesa, kas tiek piemērots. Šajā sakarā Komisija uzsver, ka tai ir ierobežota atbildība par konkrētu instrumentu izveidi un/vai īstenošanu, jo īpaši ņemot vērā, ka daži no tiem neietilpst ES līgumu (piemēram, ESM) darbības jomā.

Komisija kopumā atbalsta to, ka pie atbildības jāsauc publisko līdzekļu pārvaldītāji ES un dalībvalstu līmenī, pamatojoties uz pārredzamiem ziņojumiem un revīzijām, ko veic neatkarīgi revidenti. Attiecībā uz instrumentiem, uz kuriem ERP revīzijas tiesības nav attiecināmas, ir izveidoti neatkarīgi ārējās revīzijas mehānismi. Komisija uzskata, ka šo jautājumu apspriešana ir attiecīgo iestāžu un struktūru un ERP kompetencē⁸.

Attiecībā uz Eiropas Parlamenta uzraudzības tiesībām pār Modernizācijas fondu Komisija uzskata, ka sabiedrības kontroles pakāpe ir pietiekami augsta⁹. Īstenošanas regulā 2020/1001¹⁰ uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana un revīzijas noteikumi, kā arī EIB un Komisijas pienākumi saistībā ar attiecīgo ziņojumu publicēšanu Modernizācijas fonda tīmekļa vietnē un "europa" ir sīki izklāstīti¹¹. Tāpēc Komisija uzskata, ka tie nodrošina pilnīgu pārredzamību un pietiekamu pārlicību par budžeta uzraudzību.

Komisija saskaņā ar Finanšu regulu (FR) ziņo par ES budžeta izpildi vairākos finanšu pārskatos, piemēram, ES konsolidētajos gada pārskatos, gada pārvaldības un snieguma ziņojumā (AMPR), budžeta projektam pievienotajos darba dokumentos saskaņā ar Finanšu regulas (FR) 41. pantu un ziņojumā, kas sagatavots, pamatojoties uz FR 250. pantu par finanšu instrumentiem, budžeta garantijām, finansiālo palīdzību un eventuālajām saistībām.

Turklāt Komisija saskaņā ar 16. un 17. pantu Iestāžu 2020. gada 16. decembra nolīgumā un pamatojoties uz publiski pieejamo informāciju sagatavo budžeta pārredzamības ziņojumu, kas aptver vairākus instrumentus, par kuriem Komisijai nav uzdevuma ziņot.

Tādējādi Komisija sniedz vajadzīgos ziņojumus un informāciju, lai Eiropas Parlaments varētu īstenot savu demokrātisko kontroli attiecībā uz visiem instrumentiem un līdzekļiem, kas ir tā kompetencē, saskaņā ar Līgumu un attiecīgo regulu prasībām. Komisiju nevar saukt pie atbildības par līdzekļiem, kas nav tās prerogātīva.

⁷ Skatīt ERP 62.–66. apsvērumu.

⁸ Skatīt ERP 96. secinājumu.

⁹ Skatīt ERP 63. apsvērumu.

¹⁰ Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2020/1001 (2020. gada 9. jūlijs), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/87/EK piemērošanu Modernizācijas fonda darbībai, kura mērķis ir atbalstīt investīcijas energosistēmu modernizācijā un energoefektivitātes uzlabošanā atsevišķās dalībvalstīs, OV L 221/107, 10.7.2020.

¹¹ Modernizācijas fonda tīmekļa vietne (i) <https://modernisationfund.eu/investments/> un Modernizācijas fonds vietnē "europa" (ii) https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/modernisation-fund_en

III. KOMISIJAS ATBILDES UZ REVĪZIJAS PALĀTAS IETEIKUMIEM

1. Nodrošināt visu jauno instrumentu izveides un iespēju pienācīgu iepriekšēju novērtējumu

Komisijai

a) saskaņā ar spēkā esošo regulējumu jānodrošina, ka attiecībā uz visiem tās piedāvātajiem instrumentiem tiek sagatavots novērtējums par izvēlēto struktūru un pamatojums instrumenta izveidei ES budžeta ietvarā vai ārpus tā;

b) jādalās šajā paraugpraksē ar Padomi, lai to piemērotu jauniem instrumentiem, kurus nav ierosinājusī Komisija.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads

Komisija **daļēji piekrīt** šā ieteikuma a) punktam, jo iepriekšēju novērtējumu nevar nodrošināt katram priekšlikumam, piemēram, steidzamības gadījumā, vai darbībām, kas neietilpst tās pienākumos saskaņā ar Līgumiem.

Komisija **daļēji piekrīt** b) punktam.

Turklāt attiecībā uz b) punktu Komisija nevar piekrist tam, ka tiek pārsniegts spēkā esošais regulējums. Turklāt Komisija uzstāj, ka struktūras variantu novērtējumā jāievēro Līgumu prasības un/vai politikas satvari saskaņā ar likumdošanas procedūrām, un šos novērtējumus nevar garantēt katram priekšlikumam, jo īpaši tiem, kuri ir ārpus šā satvarā (ESM tipa vai steidzamas procedūras).

Šajā sakarā jaunu instrumentu izstrāde pamatojas plašā satvarā, tostarp pamatprincipos un standarta procesos, kā tas izklāstīts II iedaļas 2. punktā.

2. Vākt un publicēt informāciju par ES vispārējo finanšu vidi

Komisijai jāvēc un jāpublicē informācija par visiem ES vispārējās finanšu vides instrumentiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024

Komisija **daļēji piekrīt** šim ieteikumam.

Kā izklāstīts II iedaļas 3. punktā, Komisija jau tagad saskaņā ar Finanšu regulu (FR) vairākos ziņojumos atskaitās par ES budžeta izpildi un instrumentiem, par kuriem tā ir atbildīga. Turklāt Komisija sniedz informāciju par citiem instrumentiem, kā tas noteikts Iestāžu nolīguma 16. punktā¹². Komisijai nav juridisku pilnvaru ziņot par instrumentiem, kuri neietilpst ES budžeta darbības jomā vai pat neietilpst Līgumu darbības jomā, vai kuri netiek ievadīti ES kontos (Eiropas Investīciju bankas pašu operācijas, Grieķijas aizdevumu mehānisms, Modernizācijas fonds utt.), vai par kuriem nav

¹² Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai (OV L 433I, 22.12.2020., 28.–46. lpp.).

publiski pieejamu dokumentu. Šādu “ziņošanu par ES vispārējo finanšu vidi” nevar nodrošināt saskaņā ar Finanšu regulu, jo tiktu pārsniegta tās darbības joma un ziņošana daļēji balstītos uz informāciju, kas jāsniedz citām struktūrām (piemēram, EIB par pašu operācijām).

3. Ierosināt Modernizācijas fonda integrēšanu ES budžetā

Komisijai jāierosina Modernizācijas fonda integrēšana ES budžetā nākamajai daudzgadu finanšu shēmai, ņemot vērā šī fonda specifiku.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gads

Komisija **nepiekrīt** šim ieteikumam.

Ņemot vērā fonda specifiku un saglabājot savas likumdošanas iniciatīvas tiesības, kas noteiktas Līgumos, Komisija nevar iepriekš paredzēt saturu un tvērumu savam priekšlikumam par DFS pēc 2027. gada.

4. Ierosināt esošo finansiālās palīdzības instrumentu integrēšanu un konsolidēšanu

Ieviešanas mērķtermiņš: 2025. gads

- (a) **jāsadarbojas ar Eiropas Parlamentu, Padomi un Eiropas Stabilitātes mehānismu, lai panāktu kopēju nostāju par Eiropas Stabilitātes mehānisma integrēšanu “ES tiesiskajā regulējumā”;**

Komisija **piekrīt** šim ieteikumam.

- (b) **jāiesniedz jauni tiesību aktu priekšlikumi ar mērķi konsolidēt esošos finansiālās palīdzības instrumentus.**

Komisija **daļēji piekrīt** šim ieteikumam.

Komisija patur likumdošanas iniciatīvas tiesības, kā noteikts Līgumos. Ja Eiropas Stabilitātes mehānisms tiks integrēts “ES tiesiskajā regulējumā”, Komisija izskatīs apjomu, kurā iespējams konsolidēt esošos finansiālās palīdzības instrumentus, ņemot vērā finansiālās palīdzības instrumentus, kas attiecīgajā laikā darbojas, un to, vai ir ieguvumi no to instrumentu papildu integrēšanas, kuri vairs nedarbojas.